YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (ensimmäinen jaoston)
14 päivänä lokakuuta 2002 *

Asiassa C-158/01,

jonka Circuit Court, County of Cork (Irlanti) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Catherine Withers

vastaan

Samantha Delaney

ja

Motor Insurers Bureau of Ireland (MIBI)

ennakkoratkaisun moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24 päivänä huhtikuuta 1972 annetun neuvoston direktiivin 72/166/ETY (EYVL L 103, s. 1) sekä moottori-

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

ajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 30 päivänä joulukuuta 1983 annetun toisen neuvoston direktiivin 84/5/ETY (EYVL 1984, L 8, s. 17) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Wathelet sekä tuomarit P. Jann (esittelevä tuomari) ja A. Rosas,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: R. Grass,

ilmoitettuaan ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle aikovansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti,

kehotettuaan EY:n tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset asiaa koskevat huomautuksensa,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Circuit Court, County of Cork on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 9.3.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 17.4.2001, EY 234 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24 päivänä huhtikuuta 1972 annetun neuvoston direktiivin 72/166/ETY (EYVL L 103, s. 1; jäljempänä ensimmäinen direktiivi) sekä moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 30 päivänä joulukuuta 1983 annetun toisen neuvoston direktiivin 84/5/ETY (EYVL 1984, L 8, s. 17; jäljempänä toinen direktiivi) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat toisaalta Withers ja toisaalta Delaney ja Motor Insurers Bureau of Ireland (jäljempänä MIBI) ja joka koskee sellaisen vahingon korvaamista, joka Withersille aiheutui siitä, että hänen poikansa menehtyi liikenneonnettomuudessa.

Yhteisön lainsäädäntö

3 Ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on toteutettava — — tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sellaisten ajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta on otettu liikennevakuutus, joilla on pysyvä kotipaikka sen alueella. Vakuutetun vastuun laajuus sekä vakuutusturvan ehdot määräytyvät näiden toimenpiteiden mukaisesti."

4 Kuten toisen direktiivin johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ilmenee, tämä direktiivi annettiin jäsenvaltioiden lainsäädännössä tämän vakuuttamisvelvollisuuden laajuuden osalta olevien merkittävien erojen vähentämiseksi. Tässä tarkoituksessa toisen direktiivin 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään, että ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun liikennevakuutuksen on katettava sekä omaisuusvahingot että henkilövahingot määriteltyihin määriin asti. Toisen direktiivin 3 artiklassa täsmennetään, että vakuutetun henkilön, kuljettajan tai muun sellaisen vahingonkorvauslainsäädännön mukaan onnettomuudesta vastuussa olevan henkilön, jonka vastuun varalle on otettu tämän direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu vakuutus, perheenjäseniltä ei saa sukulaisuussuhteen perusteella evätä heidän henkilövahinkojensa korvaamista tästä vakuutuksesta.

5 Kuten moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä toukokuuta 1990 annetun kolmannen neuvoston direktiivin 90/232/ETY (EYVL L 129, s. 33; jäljempänä kolmas direktiivi) johdanto-osan viidennestä perustelukappaleesta ilmenee, tämä direktiivi annettiin muun muassa tietyissä

jäsenvaltioissa moottoriajoneuvojen matkustajien pakollisessa vakuutusturvassa olevien puutteiden korjaamiseksi. Kolmannen direktiivin 1 artiklassa säädetään tässä tarkoituksessa, että ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta vakuutuksesta on korvattava ajoneuvon käytöstä kaikille matkustajille paitsi kuljettajalle aiheutuneet henkilövahingot. Kolmannen direktiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti Irlannilla oli määräaika 31 päivään joulukuuta 1995, jonka päättymisestä sen oli noudatettava 1 artiklaa muiden ajoneuvojen kuin moottoripyörien osalta.

Irlannin lainsäädäntö

6 Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan nimenomaisesti, että huomioon otettava lainsäädäntö on se, joka oli voimassa pääasiassa kyseessä olevan onnettomuuden tapahtumispäivänä eli 23.7.1995.

7 Kyseisenä päivänä vuoden 1961 Road Traffic Actin (tieliikennelaki) 56 §:ssä vahvistettiin periaate, jonka mukaan moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalle oli oltava vakuutus.

8 Saman lain 65 §:ssä säädettiin, että moottoriajoneuvojen matkustajiin liittyvän vastuun varalle ei edellytetty tätä vakuutusta.

9 Tässä pykälässä toimivaltainen ministeri valtuutettiin määrittämään tämän lain nojalla annetulla asetuksella tietyt ajoneuvot, joiden osalta matkustajiin liittyvän vastuun varalta oli oltava vakuutus. Siinä kuitenkin kiellettiin ministeriä ulottamasta tätä vakuutusvelvollisuutta muiden kuin joukkoliikenteen suurten ajoneuvojen mihinkään osaan, jota ei ole suunniteltu ja rakennettu siten, että siinä on istumapaikat matkustajille.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Withersin poika Thomas Sheehan menehtyi 23.7.1995 liikenneonnettomuudessa, kun Delaneyn ajama ajoneuvo, jonka matkustajana tämä oli, suistui tieltä ja syöksyi ojaan.

11 Tämä ajoneuvo oli Citroën C 15 D diesel -mallinen pakettiauto, jonka pysyvä kotipaikka oli Irlannissa. Kyseessä oli kaksipaikkainen ajoneuvo, jonka etuosassa oli istuimet kuljettajalle ja yhdelle matkustajalle. Thomas Sheehan oli asettunut etuistuinten takana olevaan katettuun tilaan, jossa ei ollut istuinta.

12 Withers nosti omissa nimissään ja kaikkien oikeudenomistajien nimissä vahingonkorvauskanteen Delaneyä ja MIBI:tä vastaan. MIBI on elin, joka tietyissä tapauksissa suorittaa korvausta vakuuttamattomien, riittämättömästi vakuutettujen tai tuntemattomien kuljettajien aiheuttamien tieliikenneonnettomuuksien uhreille, kun vakuutusta edellytetään vuoden 1961 Road Traffic Actin 56 §:n perusteella.

13 Withers väittää, että Irlannin onnettomuuspäivänä voimassa olleella lainsäädännöllä ei pantu asianmukaisesti täytäntöön ensimmäistä ja toista direktiiviä. Koska Circuit Court, County of Cork katsoo, että asian ratkaisuun liittyy näin ollen yhteisön oikeutta koskeva kysymys, se on päättänyt lykätä asia käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko 24.4.1972 annetun direktiivin 72/166/ETY ja 30.12.1983 annetun direktiivin 84/5/ETY säännöksiä tulkittava siten, että Irlannilla oli 23.7.1995 oikeus pitää voimassa lainsäädäntöä [vuoden 1961 Road Traffic Actin 65 § ja vuoden 1962 Road Traffic (Compulsory Insurance) Regulations], jossa ei säädetty sellaiset matkustajat kattavasta pakollisesta vakuutuksesta, jotka loukkaantuvat 'muiden kuin joukkoliikenteen suurten ajoneuvojen sellaisessa osassa, jota ei ole suunniteltu ja rakennettu siten, että siinä on istumapaikat matkustajille'?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan siten, että Irlannilla ei ollut tätä oikeutta ja että se on rikkonut tähän liittyviä velvoitteitaan, onko Irlannin suoritettava korvausta kantajalle, jos tämä ei onnistu saamaan korvausta kyseisen henkilön kuoleman perusteella MIBI:ltä, joka on neuvoston direktiivin 84/5/ETY 4 artiklan mukaisesti valtuutettu toimielin Irlannissa?

3) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan siten, että Irlanti on rikkonut velvoitteitaan, voiko Cork Circuit Court velvoittaa suoraan valtion maksamaan vahingonkorvausta asiassa Francovich annetun tuomion perusteella soveltamatta direktiiviä laiminlyöntiin syyllistyneeseen elimeen, joka on osa val-

tiota, vai voiko se toimia näin vasta sen jälkeen, kun on todettu, että direktiiviin ei voida vedota vastaajaa vastaan (esimerkiksi siksi, että kyseinen direktiivi ei täytä niitä edellytyksiä, jotka ovat välttämättömiä, jotta sillä katsottaisiin olevan välitön oikeusvaikutus)?"

Ennakkoratkaisukysymykset

14 Koska yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ensimmäiseen kysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, minkä vuoksi toisen ja kolmannen kysymyksen tarkastelu on tarpeetonta, se ilmoitti työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle aikovansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä ja pyysi EY:n tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset asiaa koskevat huomautuksensa.

15 Withers, MIBI, Irlannin hallitus ja komissio esittivät huomautuksia säädetyssä määräajassa. MIBI, Irlannin hallitus ja komissio suostuivat periaatteessa yhteisöjen tuomioistuimen aikomukseen ratkaista asia perustellulla määräyksellä. Withers epäili tämän menettelyn asianmukaisuutta toisen ja kolmannen kysymyksen osalta, koska hänen mukaansa näihin on vastattava.

Ensimmäinen kysymys

16 Kansallinen tuomioistuin pyrkii ensimmäisellä kysymyksellään ennen kaikkea selvittämään, annetaanko jäsenvaltioille ensimmäisessä ja toisessa direktiivissä toimivalta määrittää matkustajien vakuutusturvan laajuus ja yksityiskohtaiset säännöt.

17 Tämän osalta on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin täsmensi asiassa C-348/98, Mendes Ferreira ja Delgado Correia Ferreira, 14.9.2000 antamansa tuomion (Kok. 2000, s. I-6711) 26—32 kohdassa jäsenvaltioille näiden direktiivien perusteella kuuluvat velvoitteet.

18 Kyseisen tuomion perusteluista ilmenee, että jäsenvaltioilla on ensimmäisessä ja toisessa direktiivissä asetetuissa puitteissa toimivalta määrittää matkustajien vakuutusturvan laajuus edellyttäen, että matkustajille, jotka ovat vakuutetun, kuljettajan tai muun onnettomuudesta vastuussa olevan henkilön perheenjäseniä, taataan samantasoinen suoja kuin muille kolmansille matkustajille.

19 Yhteisöjen tuomioistuin katsoi näin ollen edellä mainitussa asiassa Mendes Ferreira ja Delgado Correia Ferreira annetun tuomion 32 kohdassa, että ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa, sellaisena kuin se on tarkennettuna ja täydennettynä toisella direktiivillä, ja toisen direktiivin 3 artiklaa on tulkittava siten, että mikäli jäsenvaltion kansallinen oikeus velvoittaa kattamaan pakollisella vakuutuksella vastikkeetta kuljetetuille kolmansille matkustajille aiheutuneet henkilövahingot huolimatta siitä, onko onnettomuuden aiheuttaneen ajoneuvon kuljettaja toiminut tuottamuksellisesti, jäsenvaltion on näin ollen edellytettävä, että vakuutus kattaa samalla tavoin vakuutuksenottajan tai kuljettajan perheenjäsenille aiheutuneet henkilövahingot, mutta että mikäli tämän jäsenvaltion kansallisen oikeuden mukaan velvollisuutta kattaa vakuutuksella kolmansille, matkustajina oleville henkilöille aiheutuneita henkilövahinkoja ei ole, toisen direktiivin 3 artiklassa ei myöskään velvoiteta jäsenvaltiota edellyttämään, että vakuutuksella olisi katettava vakuutuksenottajan tai kuljettajan perheenjäsenille aiheutuneet henkilövahingot.

20 Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi, kolmannen direktiivin 1 artiklassa ulotettiin ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin se on tarkennettuna ja täydennettynä toisella direktiivillä, säädetty pakollinen vakuutus koskemaan kaikille matkustajille paitsi kuljettajalle aiheutuneita henkilövahinkoja

(em. asia Mendes Ferreira ja Delgado Correia Ferreira, tuomion 34 kohta). Kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan riita-asian perustana oleva liikenneonnettomuus tapahtui kuitenkin 23.7.1995 eli ennen kolmannessa direktiivissä Irlannille säädetyn direktiivin täytäntöönpanolle varatun määräajan päättymistä, mikä tapahtui 31.12.1995. Pääasian asianosaiset eivät siten voi vedota direktiiviin kansallisissa tuomioistuimissa (em. asia Mendes Ferreira ja Delgado Correia Ferreira, tuomion 33 kohta).

21 Edellä mainitussa asiassa Mendes Ferreira ja Delgado Correia Ferreira annetusta tuomiosta voidaan näin ollen selvästi päätellä, että ensimmäisessä ja toisessa direktiivissä ei velvoiteta jäsenvaltioita säätämään siitä, että pakollinen vakuutus kattaa sellaisille matkustajille aiheutuneet henkilövahingot, joita kuljetetaan ajoneuvon sellaisessa osassa, jota ei ole tarkoitettu istuvien matkustajien kuljetukseen.

22 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että ensimmäistä ja toista direktiiviä on tulkittava siten, että niissä ei estetä sellaisen kansallisen lainsäädännön voimassa pitämistä, jossa ei säädetä siitä, että moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan pakollisen vakuutuksen on katettava sellaisille matkustajille aiheutuvat henkilövahingot, joita kuljetetaan muiden kuin joukkoliikenteen suurten ajoneuvojen sellaisessa osassa, jota ei ole suunniteltu ja rakennettu siten, että siinä on istumapaikat matkustajille.

Toinen ja kolmas kysymys

23 Ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen toiseen ja kolmanteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

24 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Irlannin hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on määrännyt Circuit Courtin, County of Cork, 9.3.2001 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen osalta seuraavaa:

Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24 päivänä huhtikuuta 1972 annettua neuvoston direktiiviä 72/166/ETY sekä moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentä-

misestä 30 päivänä joulukuuta 1983 annettua toista neuvoston direktiiviä 84/5/ETY on tulkittava siten, että niissä ei estetä sellaisen kansallisen lainsäädännön voimassa pitämistä, jossa ei säädetä siitä, että moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan pakollisen vakuutuksen on katettava sellaisille matkustajille aiheutuneet henkilövahingot, joita kuljetetaan muiden kuin joukkoliikenteen suurten ajoneuvojen sellaisessa osassa, jota ei ole suunniteltu ja rakennettu siten, että siinä on istumapaikat matkustajille.

Annettiin Luxemburgissa 14 päivänä lokakuuta 2002.

R. Grass

kirjaaja

M. Wathelet

ensimmäisen jaoston puheenjohtaja